

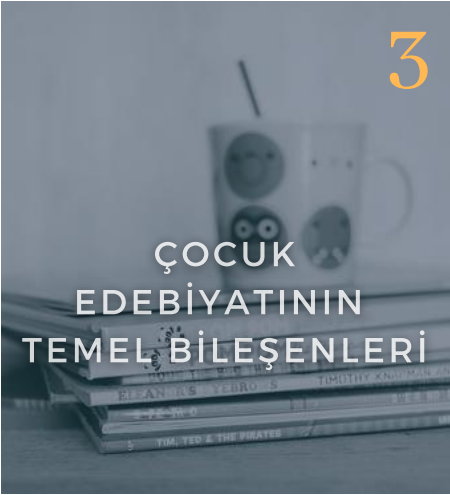
AGUSTOS

HANE

Çocuk Edebiyatı

AĞUSTOS - 7 | ÇOCUK EDEBİYATI

HAZIRLAYANLAR
Minesu Karaman | Emrah Çelik | Dilara Beyza Akkaya

ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL BİLEŞENLERİ

Çocuk kendi iç dünyasıyla, gelişimiyle, hayatı anlamlandırmaya çalışmasıyla ve fiziksel özellikleriyle yetişkinden ayrılır. Öte yandan bu ayrım, yaklaşık 16. yüzyıla kadar yoktu. “Minyatür yetişkin” olarak adlandırılan “çocuk”, okul ve eğitimin devreye girişiyle başka bir boyuta geçmiş ve çocuklar kendileri olmaya, çocuk olmaya başlamıştır. Çocuğun yetişkinlikten farklı noktaları ortaya çıktıkça, hayatın her alanında çocukluğun göstergeleri de yansımaya başladı. Edebiyat bu alanlardan biri.

Önceleri, didaktik öğelerin baskın olduğu ve yetişkinler için yazılan kurmaca metinler pek de süzgeçten geçirilmeyip çocuklara sunulmak için yeterli görülürken, çocukluk kavramının devreye girmesiyle çocuk edebiyatı da kendine yer bulmaya başladı. Çocuk edebiyatını oluşturan bileşenlerin çocuğun dünyası düşünülerek hazırlanması, edebiyatın bu dalı için dikkat edilmesi gerekenlerin en önemlisi. Bu yüzden çocuk edebiyatı, yetişkin edebiyatından daha büyük ustalık ve titizlik gerektirmektedir. Çocuk edebiyatı yazarlığı, çocuklar için yazma bilinci olan yazarın başarabileceği ve yetişkin edebiyatı yazarlığından farklı bir yazarlık biçiminin gerekliliğini ve bazı ölçütleri de beraberinde getirir.

Modern çocuk edebiyatı üç temel üzerine kuruludur: ‘çocuk bakışı’, ‘çocuğa göre’lik ve ‘çocuk gerçekliği’. Bu üç kavram çocuk edebiyatının pedagojik, görsel ve estetik kabul ölçütlerini bir araya getirir. “Çocuk bakışı” kavramı aslında tema, konu, içerik, biçim ve biçemi de şekillendiren ölçüttür. Kullanılan dilin uygunluğu, anlatım şekli, kelime seçimleri gibi noktaları önemser. Bunu yaparak çocuğun baktığı yerden bakabilen ve onun gördüğünü görebilen bir yazar, anlatmak istediğini çocuğa çok daha iyi geçirebilir. Edebiyattaki o doğallığı, yalınlığı ve içtenliği okuyucuya, yani bu durumda çocuğa aktarmanın yolu çocuğun dünyasını, çocuğun diliyle ve çocuğun gözünün gördüğü ile anlatmak oluyor. Bu aktarımı yapmak, yani “çocuğun dili ile söylemek” için de yine çocuğun aklı ile düşünebilmek, çocuk mantığı ile sorgulayabilmek ve çocukların bakışları ile algılamak gerekiyor.

Bu durumda yazarlar ve hikayeler de çocuğun dilinden anlayacak ve o dille konuşacak kıvama geliyor ve çocuk ile hikaye arasında anlamlı bir köprü oluşabiliyor. “Çocuk gerçekliği” kavramının da devreye girdiği bu noktada, çocuğun dünyayı yetişkinden farklı olarak algılamasının da farkına varılması çok büyük önem arz ediyor aslında.

Dünyayı ve kendini anlamlandırmaya çalışan, dış dünya ile iç dünyası arasında tutarlı ve mantıklı bir bağlantı kurmaya çalışan çocuğun dünyaya bakış açısı ile yetişkin bakış açısı elbette bir noktada ayrıldığı için çocuk kitaplarının da bu bağlamda yazılması ve işlenmesi çok daha yerinde olacaktır. Çocuğun evrenine özgü davranış, konu ve duyarlılıkları içine alan bu kavram diğer iki kavramı da birbirine bağlayan bir ölçüt haline geliyor. Bir diğer ölçüt olan “Çocuğa görelilik” ise temelinde çocuğun nasıl olması gerektiği ve ne olduğuyla ilgili olan temel konuyu hedef alıyor.

Neyin çocuğa göre olup olmadığını tartışırken aslında çocuğun ne olduğunu da tartışmaya açan bu olgu, çocukluğun tam olarak nerede ve nasıl bir oluşumda görüldüğü konusunda farklılıklar gösterebilir. Aslında tüm bu ölçütler geleneksel, modern ve post modern çocuklukta değişim gibi, göreceli kavramlardır. Bu üç kavramın değişimine yön veren ise sosyal ve kültürel mekân olarak çocukluk ve dönemin çocuk anlayışıdır.

Bahsedilen tüm bu kavramlar özünde daha kapsamlı ve derin bir çocuk kitabının ve çocuk edebiyatının nasıl olması gerektiği konusundaki ölçütler. Fakat çocuk edebiyatını sadece pedagojik işlevler açısından sınırlandırmak pek de doğru değildir. Bu alanın sadece eğitici yönünün ağır basması edebiyattan soyutlanmak anlamına gelir ve bu doğru bir yaklaşım değildir. Bu yüzden çocuk edebiyatı, çocuk kitabının kabul işlevi gören ölçütleri ile pedagojik, görsel ve estetik kabul ölçütleri ve bileşenleriyle birlikte değerlendirilmektedir.

ÇOCUK KİTABI NASIL SEÇİLİR?

SERAN DEMİRAL

-KISACA SİZİ TANIYALIM.

Ben Seran Demiral, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık lisans, Sosyoloji doktora mezunuyum. Çocuk yaşta ilk kitabımın yayınlanmasından bu yana okuryazarlığı hayatımın merkezine koyduğum için kendimi yazarlığım üzerinden tanımlamayı tercih ediyorum. Yayımlanan eserlerimin çoğu çocuk ve gençlere yönelik yazdıklarım: **Parmak Uçları**, **Hatırla**, **Likya'nın Şarkısı**, daha önce **Filozof Çocuklar Kulübü** olarak yayımlanan bugünse yeniden düzenleyerek hayata geçirdiğim **Kafası Karışıklar** serisi çocuk edebiyatı alanında sayabileceğim. Bunun dışında **Hayat Üretim Merkezi** isiminde bir bilim kurgu romanım, bugün baskısı olmayan ama yeniden günyüzüne çıkarmaya niyetli olduğum fantastik kurgu türünde romanlarım, **Karanlıktaki Kadınlar** isimli derleme kitabımız başta olmak üzere çeşitli antolojilerde, dergilerde yayımlanan öykülerim var.

Bu kolektif çalışmalar arasında sadece kadın yazar ve çizerlerin eserlerini bir araya getiren ve geliri kadın hakları için mücadele eden platformlara bağışlanan güncel bir örnek olarak Rağmen kitap dizisinin bir parçası olduğumu da belirtmek isterim.

Fantastik kurgu türünde **Kayıp Rıhtım** seçkilerine destek verme gayretinde oluyorum yine, elimden geldiğince farklı türlerde farklı kitlelere yazmaya çalışıyorum.

Çocuk ve gençlere yönelik çalışmaların hayatımın merkezinde olması ise akademik olarak çocukluk ve eğitim alanlarına eğilmemle, çocuklar için felsefe alanında çalışıp çocuklarla sahada bir arada olmamla da yakından ilgili; ya da çocukların dünyasını, dünyaya bakışını merkeze aldığım için çocuklarla felsefe yapmaya ve dahi çocukluk sosyolojisi çalışmaya başladım diyebilirim.

Hepsi birbirini tetikliyor, o nedenle "kısaca" anlatmak bazen zor geliyor ve elbette senin de bildiğin gibi, Boğaziçi Üniversitesi ve başka çeşitli üniversitelerde çocukluk, sosyoloji, edebiyat etrafında lisans ve master düzeyinde dersler veriyorum.

-İYİ ÇOCUK KİTABI NEDİR? ÇOCUK KİTABI NASIL SEÇİLİR?

Burada küçük bir ayırım yapmama izin ver: “çocuk kitabı” derken kastettiğimiz çocuk edebiyatıysa, yani kurgu kitaplarsa, verdiğim cevap “iyi çocuk kitabı iyi kitaptır” olacak çünkü. Çocuklara yönelik eğitsel kitapları bu noktada ayırmak gerektiği düşüncesindeyim, onların amacı ve niteliği farklı. Bizim Boğaziçi’ndeki derslerimizde de uzun uzadıya tartıştığımız, farklı yaşlara üretilen eserler için tekrar tekrar sorduğumuz ‘yaş grubuna uygunluk’ meselesi, malum, çocuk kitaplarına “eğitsel işlev” yüklenmesi görüşünün de eleştirisi. Dolayısıyla, edebiyatı “iyi” yapan nitelikler her neyse, çocuk edebiyatı eserlerini de bu kriterlerle değerlendirmek lazım: Karakterlerin iyi işlenmesi, kurgunun kendi içerisinde tutarlı olması, anlatımın özgün değeri, türü içerisinde taşıması gereken başat özelliklerden söz ediyorum. Söz gelimi kitap belli bir dönemi anlatıyorsa bir okur olarak o döneme dair bilginin doğruluğuna ihtiyaç duyduğum gibi, bir bilim kurgu eserinde bilimsel temelin gerçekçiliğine ihtiyaç duyuyorum. Kurgusal anlatı yarattığı dünya içerisinde gerçekçi, inandırıcı, tutarlı olduğu takdirde, beni insan olarak etkiliyor ve bu onu “iyi bir eser” haline getiriyor. Sanat eserinin insanda duygu uyandırması gerektiği gibi, edebiyat eserlerinin de insana bir yerinden dokunması gerekiyor.

Çocuk kitapları için de olması gereken bu. Çocuk edebiyatı alanında hem yazar hem yayıncı kimliğiyle öne çıkan, çocuklara yazmak üzerine de yazan, bu alana tabir-i caizse benim yaşım kadar senedir emek vermiş sevgili Fatih Erdoğan’dan okuduğum ya da duyduğum bir cümleydi “iyi çocuk edebiyatı iyi edebiyattır” cümlesi. Sanıyorum hakikaten mesele bundan ibaret. Tek bir ayırım var belki yapılması gereken, çocuğun okuyazar olup olmaması. Zira bu noktada okuyazar olmayan çocuklar için üretilen resimli kitaplar devreye giriyor; kitabın boyutundan sayfa sayısına, resimlerin üslubuna ve hatta üretim tekniğine farklı meseleler de “çocuk kitabı” üst başlığı altında değerlendirdiğimiz diğer etmenlere dönüşüyor.

Burada öncelikle –ve hâlâ- anlatılan hikâyenin ne olduğu, nasıl anlatıldığı önemli, dolayısıyla “iyi edebiyat” şartı baki. Eserin değerlendirilmesi noktasında ise resimli kitapların eksikliği yok fazlası var: çünkü işin içine görseller eklenince resimlerin estetik değeri, çocuğun beğenisine hitap etmesi gibi konular ön plana çıkıyor. Dikkat edersen “çocuğa uygunluk” benim değerlendirme ölçütümde daha çok “çocuğun beğenisine” dönüşüyor, diyerek diğer soruya geçmiş olayım. Çocuk kitabı bence konunun öznesi olan çocuk tarafından seçilmeli. Yazdığım kitapların ebeveyn ya da öğretmenler tarafından seçildiğinin farkında olarak, kendim lise yıllarında bana “okutulan” kitapların –Ray Bradbury’den J.D Salinger’a “iyi yazarlar” ile büyüyen şanslı çocuklardan oldum- bugün hâlâ ‘ekmeğini yiyen’ birisi olarak söylüyorum bunu.

Çocuklara kitap tavsiye etmek elbette ki önemli; bugün büyük hayranı olduğum, yaşamıma ve yazarlığıma yön veren, hatta üzerine minik bir kitap bile yazdığım Ursula K. Le Guin ile tanışmam bile bir “abla tavsiyesi” sonucu olmuştur mesela. Fakat her ne olursa olsun, yapılması gerekenin çocuğun kitaplarını seçecek yetkinliğe gelmesi için çocuklara mentorlük etmekten ibaret olduğu fikrindeyim. Cemal Süreya’nın dediği gibi, bırakalım okuryazarlık havuzunda onlar yüzmeyi öğrensin.Yani nasıl ki okuyacak kitabı nasıl seçeceğimizi sormuyor da, beğenimize göre kitaplarla karşılaşarak okur olarak yolumuzu buluyoruz; çocuk kitabının nasıl seçilmesi gerektiğini çocuklar kitaplarla tanışarak karşılaşarak kendileri öğrensin/keşfetsin. Uzattıysam affet ama bir ilave daha yapmak isterim: çocuk kitaplarını “kitaplar” olarak görmek, onların her yaşta okunabilir “iyi eserler” olmasını sağlamıyor sadece; bu bakış açısı aynı zamanda çocuğu “insan” olarak görmek ve ona birey olarak değer vermekle eşdeğer. Bu nedenle çocuğu “eğiten” değil, insana eleştirel bakış açısı veren eserler iyi çocuk kitapları olarak ömürlerini sürdürüyor.

HİKAYE ZAMANINDA EBEVEYN TUTUMLARI

Hikaye zamanı, çocuklar ve yetişkinler arasındaki etkileşim sayesinde pekiştirilerek, çocukların gelişimlerini desteklemek adına uygun zamanlardan biridir.

Ebeveynler, henüz okuma yazma bilmeyen çocuklarına ve bebeklerine hikaye okuyarak, çocuğu düşüncelerini ve duygularını yansıtmaya hazır bir birey haline getirmeye yardımcı olur. Çocuklarda okuryazarlık ve dil gelişimi için bir adım olan bu zaman dilimi, çocuğun daha sonraki okuma ve dinleme faaliyetlerini de önemli ölçüde etkiler. Kitaplarla haşır neşir olma, merak etme, okumayı taklit etme, kitapları inceleme isteği gibi reaksiyonlar almak son derece kıymetli ve güzeldir. Hikâye zamanı sırasındaki etkileşim ise bunların ortaya çıkmasını sağlayan önemli faktörlerden biridir. İlk olarak huzurlu ve doğru bir yer ve zaman seçmek, çocuğun rahat edebileceği bir konumda olmak atmosferi pozitif yönde etkileyecek ve daha güvenli bir ortam yaratacaktır. Hikaye zamanında sözlü veya sözsüz olarak sergilenen tavırlar etkileşimin kalitesini büyük oranda belirler. Bu zaman diliminde çocuklara konuşmaları için fırsat vermek, hikayeden alınan referanslarla ilgili konuşmak, karakterlerin ruh halini anlamaya çalışmak, yeri geldiğinde hikayedeki bir nokta hakkında konuşmak, çocuğun sorusuna cevap vermek veya birlikte buna bir yanıt aramak oldukça önemli. Bunu yaparken hikayeden kopmamak ve devamını getirebilmek de bir o kadar gerekli tabii.

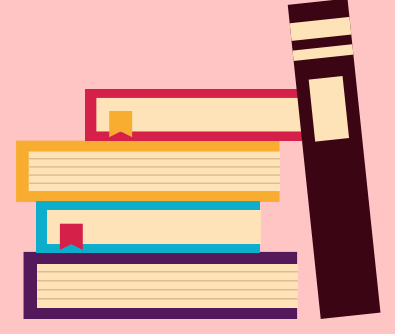
Yetişkinlerin çocukların kitaplarla iletişim kurmalarına, onlara dokunmalarına, sayfaları tutup çevirmelerine ve onlara yakından bakmalarına izin vermeleri ise son derece kritik bir noktadır. Çocuklar ve bebekler bir şeyle temasa geçtiğinde onlara dokunabilmeli, hissedebilmeli, tanımalı ve nasıl bir biçimde olduğunu algılayabilmeli ki deneyimi derinleşsin ve her açıdan algılarını zenginleştirebilsin. Aynı zamanda dış sinyallere açık olmak yani buna izin vermek çocuğun motivasyonunu ve merakını da artırır.

Tonlama da bir diğer bileşendir. Hikayedeki duygu geçişlerini verebilmek, bunları çocuğa yansıtılabilmek, hangi durum ve duyguda ne gibi reaksiyonların verildiğini hissettirebilmek çocuğun pragmatik dil gelişimini ve iletişim algısını da pozitif yönde etkiler. Olumlu ve uygun tonlama ile çocukların dikkatini sürdürmelerine yardımcı olmak, jest ve mimiklerle bunu desteklemek önemlidir. Yetişkinler sembolik ve temsili jestler kullanarak ve “Bak”, “Burada ne var?”, “Görebiliyor musun?”, “Büyük pembe bir bulut.” gibi uygun cümlelerle destekleyerek illüstrasyonlara veya nesnelere dikkat çekebilirler. Diyalogu sürdürmek ve dönüşümlü bir konuşma modeli oluşturmak da bunu desteklemelidir. Olaylar ve illüstrasyonlar hakkında konuşmak, daha sonra çocuğun sözlü veya sözsüz olarak cevap vermesini beklemek, bir yanıt aldıktan ya da almadıktan sonra, kısaca neler olduğunu açıklanarak veya basit el hareketleri ile taklit edilerek anlamlandırma süreci zenginleştirilebilir. Ayrıca, çocuğun tepkilerine karşılık vermek, “Evet, haklısın, bu bir köpek” “Hıhı” veya onay sinyali için kafa sallamak gibi basit ama etkili geri dönütler de oldukça önemlidir. Tüm bunları yaparken çocukla, özellikle bebekle, göz temasını sürdürmek, aradaki iletişimin kopmaması için belirleyicidir.

Tüm bu temel stratejilerle çocuklar, konuşmayı sürdürme, jestlere göre tepki verme, tonlama, duyguları ve onların sinyallerini anlama, dinleme, kendilerini sözlü veya sözsüz olarak ifade etme gibi tüm bu pragmatik bilgi becerilerini kazanmaya başlar. Bu yüzden, okuma ve yazma için de motivasyon ve temel oluşturan bu süreç ebeveynlerin dikkat etmesi gereken bir konudur.

KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞI

Kitaplar, çocukların bilişsel, duygusal, psiko-motor gelişimlerini desteklerken; dil, sosyal ve ahlaki gelişimlerini de doğrudan etkiler. Çocuk kendini, etrafını, dünyayı tanımaya, duygusal ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamaya ve bunları yaparken de eğlenmeye ihtiyaç duyar. Kitap okumak tüm bunları kapsayan çok faydalı ve eğlenceli bir zaman dilimi yaratabilir. Böylesine faydalı olan kitap okumanın alışkanlığı ise maalesef günümüzde çok çok az. Kitap okumayan neslin düşünme fonksiyonunun köreldiği, kritik düşünme ve eleştiri yapma yetilerinin gerilediği, zayıf kelime dağarcığından ve anlama eksikliğinden dolayı iletişim kurma becerisinin zenginleşmediği ve daha birçok yetinin beslenemediği ise aşikar. Bu durumda çocuğa okuma alışkanlığı kazandırma, okumayı sevdirmeye ve bunun için heveslendirme gereksinimi için anne baba devreye giriyor. Çocuğun okuma alışkanlığını kazanmasında birçok etmen vardır, ancak çocuğun ailesi, içinde yaşadığı toplum, okulu ve öğretmeni en başta gelir. Peki, ebeveynler için bu alışkanlığı çocuklarına kazandırmak için neler yapılabilir ve nelerden fayda sağlanabilir?

Kitap okuma alışkanlığı erken yaşlarda kazanılır ve bunun için okulu beklemek gerekmez. İlköğretime başlamadan önce çocuğa boyama kitapları, resimli kitaplar ve sesli-hareketli kitaplar çocuğun kitabı sevmesi için atılabilecek ilk adımlardan biridir.

Model olma, en iyi öğrenme şekillerinden biridir. Çocuğun ebeveynlerini ya da diğer aile üyelerini kitaplarla haşır neşir olurken görmesi son derece önemlidir. Bu bağlamda, aile üyelerinin de katıldığı bir okuma saati yapılabilir. Böylelikle çocuk hem motivasyon kazanacak hem de kitaplarla etkileşim halinde olan insanlara tanıklık edecektir.

Evde okunan kitaplar hakkında konuşmak, merak edilen bir noktayı araştırmak ve birlikte keşfetmek çocukta daha çok okuma isteği uyandıracaktır. Ayrıca kitaplarla ilgili konuşmaların kendi içinde bir düzene ve sıraya da sahip olması gerekiyor. Yani çocuk düşüncelerinin önemli olduğunu, dinlendiğini ve anlaşıldığını bu tartışmalar sırasında hissedebilmeli. Çocuk bu izlenimleri aldığı anda kendine ve kitapların onda yarattığı etkiye karşı pozitif bir tutum geliştirecektir.

Kitabevlerine ve kitap fuarlarına gitmek de bu alışkanlığı kazandırmak için bir diğer yol. Kitabevlerine gitmek, kitapları incelemek ve kitap seçmek çocuğu heveslendirir. Okumanın ne kadar geniş bir yelpazede olduğu görüp, farklı dünyalara açılabilme olasılığının olduğunu ve bunu kendi seçimiyle yapacağını bilmeye başlayacaktır. İlgi alanı olan kitap türlerini, konularını seçmek onu özgür hissettirecek ve bu zincirleme bir etki yaratacaktır. Aynı zamanda, kitap fuarlarındaki insanları görmek de ona kitap okumanın doğal bir davranış ve alışkanlık olduğunu hissettirecektir.

Çocuğun okuduğu veya birlikte okuduğunuz kitapların bir defterini de yapabilirsiniz. Kitapların isimlerini, sayfasını, yazarını, konusunu ve ona neler hissettirdiğini yazacağı bir defter, alışkanlığın oluşmasında ve daha öncesinde neleri yaptığını dair bir fikir elde etmede faydalı olabilir. Kitap hakkındaki yorumlarını yazabileceği bir kısmın olması da okuduğu şeyin deneyime dönüşmesini ve derinleşmesini sağlayacaktır.

Çocuk mutlaka kütüphane ile tanıştırılmalıdır. Kütüphaneyi gezdirebilir, üye olmasını sağlayabilir ve ona kütüphanenin nasıl bir yer olduğunu anlatabilirsiniz. Bu şekilde çocuk kütüphaneyi erken yaşta benimseyecek ve oradan kendisi için kitap seçebileceğini öğrenecektir. Böylelikle düzenli olarak kütüphaneye gitmesi ve kitaplarla haşır neşir olması sağlanabilir.

Çocuğunuza kitap okumak en güzel yöntemlerden bir diğeridir. Özellikle okuma yazma bilmeyen çocuklarınız için onlara düzenli olarak kitap okumak tahmin ettiğinizden çok daha büyük ve pozitif bir etki yaratacaktır. Evinizde uygun bir an bularak çocuğunuzu kucağınıza oturtup ve yaşına uygun bir kitap seçip okuma zamanı yapmak harika bir fikir olacaktır. Kitaba birlikte bakmak, dokunmak, resimlerini beraber incelemek ve bunu eğlenceli bir şekilde yapmak çocuğun ileri yaşlarındaki okuma sevgisini ve alışkanlığını kazanması için çok yararlı olacaktır.

Çocuğunuza ait bir kütüphane yapmak da çok güzel bir yol olabilir. Evinizde çocukların kendi tercih ettikleri bir yerde kendi kütüphanesini yapabilmesi için fırsat vermelisiniz. Kendine ait olan kitapları raflarına veya dolabına koymasını, yarattığı alanı süslemesini, boyamasını çocuğun kütüphanesini ve kitaplarını sahiplenmesini sağlayacaktır. Hatta kütüphanesini zenginleştirmek için kitap almak bile isteyebilir.

Çocuğunuzun kitap okumadığını ya da okumak için direndiğini anladığınız anda ise onun ilgisini çeken bir konuya sahip kitabı alarak dikkatini çekebilir ve kitap okumayı sıkıcı bir halden çıkarmış olabilirsiniz. Görselliği zengin, içinde eğlenceli aktivitelerin olduğu ve araştırmaktan zevk aldığı bir konuya sahip olan kitap almak ve hediye etmek de güzel bir tercih olabilir.

muzaffer izgü

"Doğdum, okudum, düş kurdum, yazdım, gidiyorum. Unutmayın, çocuk okuru olmayanın yetişkin okuru da olmaz."

Çocuk edebiyatının usta isimlerinden Muzaffer İzgü, 1933 yılında Adana'da doğdu. Yoksul bir çocukluk dönemi geçirdiği için okurken bulaşıkçılık, garsonluk ve sinemalarda gazoz satıcılığı gibi çeşitli işlerde çalışmak durumunda kaldı. 1952 yılında Diyarbakır İlköğretmen Okulu'ndan mezun olduktan sonra Diyarbakır ve Aydın'da öğretmenlik yaptı. 1978 yılında kendi isteği ile emekli oldu. Emekli olduktan sonra İzmir'e yerleşerek yazarlığa devam etti.

İlk yazılarını 1959 yılında Hüraydın Gazetesi'nde yayınladı. Daha sonra, başta Akbaba olmak üzere dönemin çeşitli gazete ve dergilerinde mizah yazıları yazdı. Zamanla, röportaj ve öykülerin yanı sıra tiyatro oyunu yazmaya yönelen İzgü, özel tiyatrolarda oynanan, radyolarda yayınlanan oyun ve skeçleriyle ün yaptı. Yazdığı ilk oyun, Nejat Uygur için yazdığı İnsaniyettin'dir. Eserlerinde toplumsal çarpıklıklara sınıfsal açıdan bakarak, Anadolu insanının sorunlarını kara mizah yöntemiyle yansıttı. Ancak İzgü, salt güldürüyü değil, halkın sorunları sergilemeyi de hedeflemiştir.

1980'de Donumdaki Para adlı eseri için dava açıldı ve kitabın yayını 12 yıl yasaklandı, aynı yıl Ekmek Parası adlı kitabı toplatıldı. 1990'da Yeniden Doğarız Ölümünde adlı oyunu yasaklandı.

2017 yılında, arkasında 100'den fazla öykü ve kitap bırakarak hayatını kaybetti.

ESERLERİ

Çocuk Kitapları

Bülbül Dündük | Ekmek Parası | Çizmeli Osman | Pazar Kuşları | Uçtu Uçtu Ali Uçtu | Süpermen İstanbul'a Düştü | Anneannemin Erikli Bahçesi

Romanları

Gecekondü | İlyas Efendi | Halo Dayı | Zikkimin Kökü | İt Adası | Sıpa

Oyunları

Karadüzen | İnsaniyettin | Reçetesi Peçete | Utanmıyorum Uşuyorum

ÖDÜLLERİ

1977 Nasrettin Hoca Gülmece Öykü Yarışması
Üçüncülük Ödülü

Hıdır Baba

1978 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü

Donumdaki Para

1980 Bulgaristan Altın Kirpi Gülmece Ödülü

Dayak Birincisi

1980 İstanbul Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı
Birincilik Ödülü

Uçtu Uçtu Ali Uçtu

çocuk edebiyatında görsel öge

MERVE ÖVÜNÇ

— Kendinizi tanıtır mısınız ?

Merhaba ben Merve Övünç, 1989 Eskişehir doğumluyum, babamın mesleğinden dolayı farklı farklı şehirlerde geçen bir çocukluğum oldu. Akademik ve özel hayatımda sürekli şehir değiştirerek yaşamamın da çok büyük faydasını gördüğümü söyleyebilirim. Kendimi bildim bileli çizim ve tasarımın içinde bir yaşamım oldu ve 2012 yılında Kocaeli Üniversitesi İç mimarlık bölümünden mezun oldum. Marmara Üniversitesinde yüksek lisans yaparken bir dönemimi Belçika Ecole Nationale Supérieure des Arts Visuels de La Cambre de okudum ve çocuk kitabı üzerine dersler alma şansım oldu. 7 yıl çeşitli mimarlık firmalarında çalıştım ve Bilgi Üniversitesi'nde yarı zamanlı öğretim görevliliği yaptım. Şu an aktif olarak illüstrasyon çalışmalarına devam ediyorum.

— Çizmeye nasıl başladınız? Çocuk kitapları için illüstrasyonlar hazırlamaya nasıl karar verdiniz, daha öncesinde nasıl şeyler çiziyordunuz?

Çocuklar için yeni bir şeyler üretmek beni her zaman heyecanlandırır ve bu durum hayatımın bir tutkusu haline geldi. Belçika'ya yüksek lisans için gittiğim dönemde derslerimin çoğunu illüstrasyon ve çocuk kitabı üzerine seçtim, böylece çocuk kitabı dünyasına giriş yapmış oldum. Dönem bitirme tezi olarak ilk çocuk kitabı hikayemi oluşturup sonrasında da çizme şansım oldu. Bu beni hem yüreklendirdi hem de bu alanda güzel bir başlangıç yapmama neden oldu. Bundan önce de çoğunlukla çizdiğim şeyler kendi duygularımın çizime dönüşmüş hali idi.

— Çocuk kitapları için çizerken nelerden ilham alıyorsunuz, nelere dikkat ediyorsunuz?

Çizgi filmler, animasyonlar, çocuk edebiyatları, yoga ve modern dans en büyük ilham kaynaklarım. İnsanların davranışlarını gözlemlemeye bayılıyorum, özellikle çocukların tepkilerini inanılmaz ilham verici bulurum. Sonradan edindiğimiz davranışlarla unuttuğumuz ve özümüze en yakın duygu ve davranışları çocuklarda gözlemlemek ve hatırlamak mümkün. Çoğunlukla çizimlerimde bu duygulara yer vermeye özen gösteriyorum.

— Çizeceğiniz şeylere karar verirken nasıl bir yol izliyorsunuz?

Çizmeye başlamadan önce literatür taraması yapıyorum, daha sonrası biraz hafıza zorlama ile devam ediyor. Kendi çocukluğuma dair, kafamda neler havai fişek patlatırdı, neler beni kaygılandırırdı gibi empatik yaklaşımlarım oluyor. Dönemin favori çizgi filmlerinde bu konu ile ilgili referans aldığım yerler olabiliyor, çocuklar neyin üzerinde daha çok durmuş, ne en çok ilgisini çekmiş gibi. Ayrıca çizimin içindeki renk etkilerini ve karakterlerin davranış etkilerini danıştığım psikolog arkadaşlarım var. Bunun yanında değişen çağ ile birlikte her dönemin çocukluklarının algısı ve bakış perspektifi farklılık gösterdiği için de yakınimdaki çocuklara çizimler baskıya girmeden önce tepkilerini ölçmek için mutlaka danışırım. Hepsi bir araya gelince aslında her kitap derin bir araştırma ve çeşitli ekip ile oluşturulmuş titiz bir iş oluyor.

— İleride bu alanda yapmak istediğiniz şeyler var mı?

Çocuklar için sanal gerçeklikle yapılmış 3 boyutlu kitaplar ve onların hayal dünyasını tetikleyecek oyuncaklar ve mekanlar tasarlamak istiyorum. Onların daha mutlu ve daha dengeli değerlerle yaşayabilecekleri bir dünya bırakabilmek istiyorum.

İllüstrasyonlar: Merve Övünç

DÜŞLER ÜLKESİ

Finding Neverland 2004 | Aile, Dram | 1 saat 46 dk

yönetmen: Marc Foster

oyuncular: Johnny Deep, Kate Winslet, Dustin Hoffman

*Perilere inananlar el çırpınl!

Düşler Ülkesi (Finding Neverland), Peter Pan ve arkadaşlarının hep çocuk kalabildiği dünyanın yaratıcısı James Matthew Barrie'nin, Varolmayan Ülke'yi nasıl oluşturduğunu anlatan büyülü bir film.

Naif bir hayal dünyasına sahip olan Barrie, başarısız oyununun ardından dört küçük çocukla tanışır ve aralarında güçlü bir arkadaşlık kurulur. Babalarını kaybetmiş bu kardeşlerle, özellikle de ailenin en küçüğü Peter ile olan ilişkisi başyapıtını oluştururken ona ilham kaynağı olacaktır. Film odağına J. M. Barrie'yi almış olsa da standart bir biyografi filmi olmaktan uzak. Düşler Ülkesi, bir insanın yaşamı hakkında bilgi vermeyi değil, bir oyun olarak Peter Pan'i anlaşılır kılmayı amaçlıyor.

Düşler Ülkesi, hikayesiyle, oyunculuklarıyla, müzikleriyle, detaylarıyla birlikte basit ancak asla sıradan olmayan, hem yetişkinlerin hem de çocukların beğenebileceği mükemmel bir film. İzlemeye başlamadan önce mendillerinizi hazırlamanız ise önerimiz.